

17. april 2024

Hørings svar til Ekspertudvalget for socialområdet anbefalinger

Selveje Danmark har, som en del af følgegruppen til Ekspertudvalget på socialområdet, fulgt udvalgets arbejde tæt og har, i forlængelse af offentliggørelsen af den endelige rapport og de 19 nye anbefalinger, følgende bemærkninger.

Generelle bemærkninger

Ekspertudvalget på socialområdet har fået til opgave at komme med anbefalinger til, hvordan man kan sikre en faglig og økonomisk bæredygtig udvikling på det specialiserede socialområde. Det fremgår af Ekspertudvalgets kommissorium, at udvalgets anbefalinger skal være baseret på et solidt vidensgrundlag.

Selveje Danmark finder det derfor indledningsvist væsentligt at bemærke, at der stadig ikke forelægger en dækkende forklaring på, hvorfor udgifterne på socialområdet er steget.

Det vækker derfor stor bekymring hos Selveje Danmark og vores medlemsorganisationer, når Ekspertudvalget bygger en række af deres anbefalinger på vurderinger eller antagelser, som vi som udgangspunkt vurderer som bedre forudindtaget overfor den offentlige sektor, eller når Ekspertudvalget for eksempel uddrager elementer fra analyser uden at begrunde valg og fravalg.

Selveje Danmark har både offentligt og til følgegruppemøderne i regi af Ekspertudvalget for socialområdet ytret bekymringer herom.

SELVEJE DANMARK

Selveje Danmark vil gerne benytte nærværende lejlighed til igen at understrege nødvendigheden af, at kommende omstruktureringer og –prioriteringer af socialområdet *skal* være funderet på et solidt videns- og datagrundlag.

Behov for langsigtede, bæredygtige løsninger

Selveje Danmark har sammen med 37 andre organisationer været medunderskriver på et debatindlæg udgivet i Avisen Danmark (16. april, 2024), hvor der appelleres til at bruge midlerne på det specialiserede socialområde klogere.

I debatindlægget beskrives det, hvordan det konstante fokus på kortsigtede, budget-økonomiske hensyn risikerer at sætte gang i en negativ dominoeffekt, hvor flere borgere vil udvikle større og mere komplekse sociale problemer, fordi de ikke modtager den rette hjælp og støtte i tide. Det vil i sidste ende i sig selv kunne drive udgifterne på socialområdet op.

Med den forståelseshorisont mener Selveje Danmark, at de igangværende politiske drøftelser om udgiftsstigningerne på det specialiserede socialområde bør have fokus på langsigtede og bæredygtige løsninger. Selveje Danmark forstår her 'bæredygtig' i ordets egentlige forstand - det vil sige en udvikling som sikrer eller indebærer holdbare positive resultater, uden at ødelægge det foreliggende grundlag.

I Selveje Danmark og blandt vores medlemsorganisationer ser vi derfor et behov for at starte en ny dialog op om udfordringerne på det specialiserede socialområde. Med det underkender vi ikke det kommunale behov for budgetsikkerhed og økonomisk forudsigelighed. Vi ser snarere et presserende behov for, at forandringer på det specialiserede socialområde understøtter, at området også på sigt formår at håndtere og imødegå målgruppens problemstillinger. Ellers forudser vi, at det bliver dyrt - både menneskeligt og økonomisk.

Selveje Danmark appellerer derfor til et øget politisk fokus på kvalitet og faglighed, herunder udbredelse af virksomme, helhedsorienterede indsatser, et styrket tværsektorielt samarbejde, prioritering af forebyggende indsatser og endelig en styrket visitation, der sikrer, at borgere tilbydes det rette tilbud første gang.

Selveje Danmark støtter i det lys op om en række af ekspertudvalgets anbefalinger, ligesom vi mener, at andre rammer ved siden af - særligt de anbefalinger der har fokus på den kommunale styring og prioritering.

I det følgende vil Selveje Danmarks specifikke bemærkninger knyttet til de enkelte spor blive udfoldet.

SELVEJE DANMARK

Specifikke bemærkninger

Spør 1 - Prioritering og styring

Anbefaling 2.1 – revision af serviceloven

Ekspertudvalget vurderer, at der er behov for at revidere serviceloven, jf. anbefaling 2.1, herunder at servicelovens ordlyd i højere grad end i dag bør understøtte kommunernes inddragelse af økonomiske hensyn i valg af tilbud og indsatser. Udvalget præciserer, at den forslåede revision skal tydeliggøre, at kommunerne har en forpligtelse og manøvrerum til at ”træffe afgørelser, som både er fagligt og økonomisk bæredygtige på såvel kort som lang sigt”.

Selveje Danmark forudser, at det kan blive vanskeligt for kommunerne at balancere mellem korte og langsigtede bæredygtige afgørelser, eftersom kommunerne i dag er underlagt en kommunal budgetramme, som betyder, at deres investeringsmuligheder er begrænsede, jf. Selveje Danmarks generelle bemærkninger.

Selveje Danmark bemærker desuden, at det i dag allerede fremgår af lovgivningen, at det er sagligt for kommunerne at inddrage økonomiske hensyn i en afgørelse.

Ankestyrelsen præciserer selv i et svar til en henvendelse fra Ekspertudvalget, jf. bilagsmateriale 28, at ”Ankestyrelsen træffer afgørelse på baggrund af gældende ret, herunder under inddragelse af formålsbestemmelsen i servicelovens § 1, stk. 3, 3. pkt., hvorefter det er sagligt for kommunerne at træffe afgørelser efter serviceloven på baggrund af økonomiske og faglige hensyn.” Derudover præciserer Ankestyrelsen i samme svar, at hvis en kommune har et valg mellem to tilbud, der begge dækker en borgers behov, er det i overensstemmelse med Ankestyrelsen retsopfattelse, at kommunen vælger det billigste tilbud.

Selveje Danmark mener,

- at en eventuel kommende revision af serviceloven bør understøtte kommunernes mulighed for at træffe langsigtede, bæredygtige afgørelser, hvor det sikres, at borgere modtager den rette hjælp og støtte i tide, så de ikke udvikler større og mere komplekse sociale problemer.
- at behovet for at tydeliggøre, at økonomi er et legitimt hensyn i serviceloven, er overflødig, eftersom det allerede er gældende i dag.

Anbefaling 2.2 – rækkevidden af en række bestemmelser

Ekspertudvalget anbefaler, jf. anbefaling 2.2, at der tages stilling til en tydeliggørelse af rækkevidden af en række bestemmelser.

SELVEJE DANMARK

Ekspertudvalget præciserer, ”at Ankestyrelsens prøvelse efter lovens vedtagelse har ført til afgørelser, som indeholder væsentlig fordyrende elementer, der også ligger ud over det, som umiddelbart synes at have været den politiske intention.”

Det vurderes af Ekspertudvalget at være tilfældet for ni principmeddelelser – alle fremlagt af KL – som dækker over en lang række afgørelser fra udmåling af tilskud til BPA, bevilling af socialpædagogisk bistand, ret til praktisk hjælp og støtte, kriterier for tildeling af almene ældreboliger, egenbetaling for botilbud mv.

Ekspertudvalget anbefaler, at den eksisterende lovgivning præciseres, så de konkrete principmeddelelsers udgiftsdrivende effekt ”neutraliseres”. Ekspertudvalget bemærker, at alternativet til dette vil være at kompensere kommunerne (DUT) for de mulige elementer, kommunerne ikke oprindeligt er blevet kompenseret for ved lovens vedtagelse.

Selveje Danmark mener,

- at anbefalingen indeholder en central retssikkerhedsmæssig udfordring. Ankestyrelsen er borgernes garant for at grundlæggende regler og principper overholdes. Såfremt regler er formuleret uklart eller tvetydigt må Ankestyrelsen naturligvis – helt på linje med domstolene – udfylde den tvivl eller tvetydighed. At italesætte Ankestyrelsens afgørelser som en økonomisk belastning, lægger et urimeligt pres ned over styrelsen, ligesom det vil kunne betyde, at Ankestyrelsen fremover vil være presset til at tillægge usaglige kriterier afgørende betydning.

Anbefaling 2.3 og 2.5 – kapacitetsstyring og etablering af botilbudspladser

Selveje Danmark noterer, at udvalget vurderer, at udgiftsopdriften på det specialiserede socialområde skal ses i lyset af ”en række kollektive handlingsproblemer” i forbindelse med etableringen af offentlig botilbudskapacitet, som betyder, at der i dag ikke er et tilstrækkeligt udbud af botilbudspladser.

Ekspertudvalget anbefaler derfor, at der sættes nye rammer for etablering af offentlige botilbudspladser, jf. anbefaling 2.3. Det indbefatter, at der i omlægningen og den eventuelle udvidelse af den offentlige botilbudskapacitet tages højde for et tilstrækkeligt udbud af pladser til borgere med særligt komplekse behov, herunder borgere der har en udadreagerende adfærd. Udvalget anbefaler samtidig, at det afdækkes, om der er behov for at forny den lånepulje for etablering af kommunale botilbud, der blev aftalt i forbindelse med Aftale om kommunernes økonomi for 2024.

SELVEJE DANMARK

Ekspertudvalgets anbefalinger fortsætter dermed i det spor, udvalget lagde i deres første delrapport, hvor de anbefalede en opbygning af den kommunale botilbudskapacitet – på bekostning af de ikke-offentlige tilbud.

Selveje Danmark var dengang, og er stadig, uforstående overfor denne anbefaling, da Ekspertudvalget i samme rapport konkluderede, at der ikke er gennemsigtighed i forholdet mellem pris og kvalitet på botilbud – heller ikke i de offentlige tilbud. Med andre ord er det stadig uvist, om en udvidelse af den offentlige botilbudskapacitet faktisk vil nedbringe omkostningerne på socialområdet.

Selveje Danmark ser det som en helt nødvendig forudsætning, at der skabes økonomisk gennemsigtighed på tværs af ejerformer, inden det giver (økonomisk) mening at anbefale en organisationsform fremfor en anden.

Selveje Danmark noterer, at Ekspertudvalget vurderer, at der er behov for et ”tilstrækkeligt udbud af pladser” for at understøtte kommunernes mulighed for at købe de rette tilbud til den rigtige pris. Det præciseres, at en mangel på midlertidige botilbudspladser kan betyde, at borgere visiteres til botilbudslignende tilbud, selvom et midlertidigt botilbud havde været mere hensigtsmæssigt. Det kan skabe unødige bindinger og dermed gøre det dyrere for kommunen at opfylde borgerens behov.

Selveje Danmark anerkender, at de nuværende regler i forhold til den kommunale anlægsramme kan betyde, at sammensætningen af botilbud ikke nødvendigvis afspejler behovet, og at Ekspertudvalget med deres anbefalinger blandt andet forsøger at imødegå denne udfordring. Selveje Danmark finder det dog meget kritisabelt, at Ekspertudvalget ikke i lige så høj grad har blik for de barrierer, der kan være for de ikke-offentlige aktører i forhold til at oprette de rette botilbud, herunder i særdeleshed det faktum, at det kan være næsten umuligt for de selvejende udbydere af botilbud af opnå realkreditfinansiering af nye boliger.

Selveje Danmark bemærker desuden, at Ekspertudvalget ikke præciserer, hvad henholdsvis ”udadreagerende adfærd” og ”særligt komplekse behov” indebærer, eller hvilke ”mindre målgrupper” der refereres til. Det kan medvirke til, at der i læsningen af anbefalingen opstår en række misforståelser i henhold til følgende skellen:

- Botilbudspladser, der ikke er egnet til markedsudsættelse:
Ekspertudvalget præciserer, at markedslogikken vurderes ikke at holde i forhold til indsatser til den mindre gruppe af borgere med behov for de mest specialiserede indsatser. Det skyldes, at kommunernes prioriteringsrum er meget begrænset, fordi der ofte kun er få relevante tilbud at vælge imellem grundet målgruppens størrelse og borgernes meget komplekse behov. Det er Ekspertudvalgets opfattelse, ”at botilbud på

SELVEJE DANMARK

det mest specialiserede område – botilbud for borgere med meget komplekse udfordringer – som udgangspunkt ikke er egnet til markedsudsættelse.”

- Botilbudspladser, hvor der skal oprettes et tilstrækkeligt udbud:
I samme omgang argumenterer udvalget dog også for, at der oprettes et ”tilstrækkeligt udbud” af pladser til borgere med særligt komplekse behov, så det sikres, at der ikke opstår monopollignende tilstande. Det præciseres i rapporten, ”at for borgere med særligt komplekse udfordringer og udadreagerende adfærd er de kollektive handlingsproblemer særligt vanskelige, fordi målgruppens behov kan være sjældne og svære at imødekomme.” Det kan medføre et underudbud af botilbudspladser til denne type borgere.

Selveje Danmark finder det værd at bemærke, at der kan være stor forskel på, om målgruppens behov er sjældne (lille målgruppe) eller svære at imødekomme (komplekse behov).

Selveje Danmark mener, at det er en helt forkert retning at gå, hvis Ekspertudvalget vurderer, at målgruppen med særligt komplekse behov, herunder udadreagerende adfærd, skal hjemtages til kommunerne. De selvejende aktører har over mange år opbygget erfaring, kompetencer og viden, som gør, at de kan levere højtspecialiserede indsatser til borgere med særligt komplekse behov, ligesom flere af dem er en del af VISO’s leverandørnetværk. Uanset om denne målgruppe varetages i offentlig eller ikke-offentlig regi, vil det kræve ressourcer. Det fremgår desuden fra rapportens bilagsmateriale 56, at over 60 procent af de ’særligt dyre enkeltsager’ varetages af det offentlige - henholdsvis 41 procent af tilbuddene er kommunale og 20 procent regionale, imens 39 procent er private.

Selveje Danmark anerkender, at der kan være behov for særlige rammer for de højtspecialiserede tilbud til meget små målgrupper, som for eksempel mennesker med Prader-Willis syndrom. Selveje Danmark mener dog ikke, at det kan udelukkes, at denne opgave kan markedsudsættes, herunder varetages af selvejende aktører. Finansieringsbekendtgørelsen indeholder i dag særlige regler om de mest specialiserede lands- og landsdelsdækkende tilbud, herunder døvekonsulentordningen ved den erhvervsdrivende fond CFD og den sikrede boform Kofoedsminde. Disse tilbud finansieres begge ved objektiv finansiering.

Selveje Danmark forholder sig samtidig uforstående overfor Ekspertudvalgets anbefaling om, at der skal oprettes et ”tilstrækkeligt udbud af pladser”. Hermed mener Selveje Danmark, at udvalget overfører en økonomisk logik til en virkelighed, der opererer på helt andre præmisser. På botilbudspladser er der knyttet en lang række omkostninger – primært lønudgifter – hvilket betyder, at et tilbud, der har to ledige pladser, er tvunget til at reducere deres omkostninger, hvormed kapaciteten teknisk set ikke er der længere. Det vil formentlig ende som en stor

SELVEJE DANMARK

udgiftsdriver, hvis der skal finansieres en række tomme botilbudspladser for at sikre et ”tilstrækkeligt udbud af pladser”.

Selveje Danmark mener,

- at det er en helt nødvendig forudsætning, at der skabes økonomisk gennemsigtighed på tværs af ejerformer, inden det giver (økonomisk) mening at anbefale en organisationsform fremfor en anden.
- at det er kritisabelt, at Ekspertudvalget ikke har blik for de barrierer, der kan være for de ikke-offentlige aktører i forhold til at oprette de rette botilbud, herunder at det kan være næsten umuligt for de selvejende udbydere af botilbud af opnå realkreditfinansiering af nye boliger.
- at det er en helt forkert retning at gå, hvis Ekspertudvalget vurderer, at målgruppen med særligt komplekse behov skal hjemtages til kommunerne. De selvejende aktører leverer i dag højt specialiserede indsatser til borgere med særligt komplekse behov.
- at der kan være behov for særlige rammer for de højt specialiserede tilbud til meget små målgrupper. Selveje Danmark mener dog ikke, at det kan udelukkes, at denne opgave kan markedsudsættes og løftes af eksempelvis selvejende aktører.
- at Ekspertudvalget overfører en økonomisk logik til en virkelighed, der opererer på helt andre præmisser, når udvalget vurderer, at der er behov for et ”tilstrækkeligt udbud af pladser”. Det vil formentlig ende som en stor udgiftsdriver, hvis der skal finansieres en række tomme botilbudspladser.

Anbefaling 2.3 – takstloft for tilbud

Selveje Danmark finder det meget bekymrende, at udvalget anbefaler, at der ses på muligheder for at sætte et takstloft for botilbud til borgere med særligt komplekse behov og udadreagerende adfærd, jf. anbefaling 2.3. Med et takstloft risikeres det at blive laveste fællesnævner, der sætter standarden for den indsats, der leveres til borgeren. Det kan medføre, at borgere ikke får den højt specialiserede behandling og støtte, som de har behov for, og jf. høringssvarets indledende bemærkninger vil det i sidste ende kunne være fordyrende.

I første delrapport anbefalede Ekspertudvalget også et takstloft på tilbud med selvmøder-princip. Selveje Danmark har flere gange gjort opmærksom på, at et takstloft risikerer at underminere kvaliteten i den indsats, der leveres.

I stedet vil Selveje Danmark gerne rette opmærksomheden mod udviklingen i antallet af kommercielle tilbud, der er vokset i takt med udgifterne. For eksempel er der fra 20sket en stigning fra 7 procent til 22 procent i antallet af kommercielle længerevarende §108-tilbud, en

SELVEJE DANMARK

stigning fra 17 procent til 23 procent i antallet af kommercielle midlertidige §107-tilbud og en stigning fra 3 procent til 30 procent i antallet af kommercielle §109 krisecentre.

Selvmøderprincippet er afgørende for, at der akut kan sikres hjælp og støtte til personer i krise. Samtidig er det vigtigt, at tilbuddene i et vist omfang selv kan være med til at sætte deres takst, ellers er der risiko for, at tilbuddene ikke kan rumme alle borgere med behov for akut hjælp.

Selveje Danmark mener,

- at det er meget problematisk, at Ekspertudvalget anbefaler, at der ses på muligheder for at sætte et takstloft for botilbud til borgere med særligt komplekse behov og udadreagerende adfærd. Det kan betyde, at borgere ikke får den højtspecialiserede behandling og støtte, som de har behov for.

Anbefaling 2.4 – ny takstmodel

Ekspertudvalget vurderer, at det nuværende takstsystem på socialområdet har stor betydning for udgiftsopdriften på området. Udvalget præciserer, at det blandt andet skal ses i lyset af, ”at systemet indebærer en stor detaljeringsgrad i forhold til beregning af de enkelte delelementers bidrag, som ikke er synligt i selve taksten”, hvilket bidrager til ugenomsigtighed for den købende kommune. Ekspertudvalget anbefaler derfor, at takstsystemet for sociale tilbud ændres til et system med en højere grad af standardisering og ensartethed i takstfastsættelsen.

Selveje Danmark bakker op om Ekspertudvalgets ambition om at understøtte økonomisk gennemsigtighed og sammenlignelighed på tværs af indsatser, tilbud og takster.

Selveje Danmark forholder sig dog meget kritisk til Ekspertudvalgets vurdering af, at kommunernes ”egne botilbud i passende omfang kunne fungere som et anker eller en reference for taksterne generelt”, fordi taksterne på tværs af offentlige og ikke-offentlige tilbud ikke dækker sammenlignelige omkostninger, da arten og omfanget af udgifter ikke er ens:

- Et selvejende botilbud har et budget, der inkluderer samtlige omkostninger knyttet til driften af tilbuddet, både de direkte omkostninger som løn og husleje og de indirekte som forsikringer, HR, afskrivninger med videre. Det selvejende botilbud fastsætter altså sin takstpris ud fra de samlede faktiske udgifter.
- Et kommunalt botilbud vil derimod få sine omkostninger dækket fra en lang række konti og forvaltningsenheder, uden at de specifikt er knyttet op på driften af det

SELVEJE DANMARK

konkrete botilbud. Dermed vil mange omkostninger i det kommunale tilbud blive dækket udenfor taksten.

Selveje Danmark finder det derfor meget problematisk, hvis de kommunale takster kommer til at fungere som en reference for taksterne generelt, da de i dag ikke nødvendigvis dækker de omkostninger, der er knyttet til driften i ikke-offentlige botilbud.

Selveje Danmark forholder sig samtidig undrende til Ekspertudvalgets vurdering af, at detaljeringsgraden i forhold til takstfastsættelse er en udfordring på tværs af tilbud. De selvejende leverandører har i mange år skulle levere takst- og indsatsbeskrivelser til Tilbudsportalen – en procedure der giver en høj grad af fleksibilitet i forhold til at imødekomme behovene på botilbudsområdet.

I den selvejende leverandørs takstberegning er der en tydelig sammenhæng mellem kommunens vurdering af borgerens behov og den planlagte og leverede indsats på tilbuddet samt den fastsatte pris. Den faglige beskrivelse af indsatsen – på baggrund af kommunens udredning af borgerens funktionsevne og kommunens bestilling – giver et udførligt grundlag for en gennemsigtig takstberegning. Hvis borgerens funktions- og/eller støtteniveau udvikler sig, vil den faglige dokumentation godtgøre behovet for et øget eller sænket støttebehov – og derved kan indsats og takst justeres.

Selveje Danmark anerkender dog Ekspertudvalgets vurdering af, at den nuværende incitamentsstruktur og asymmetrisk information i mindre grad giver anledning til at reagere på ændringer i borgernes behov for både bestiller og leverandør. Selveje Danmark mener derfor, at det er helt afgørende, at eventuelle ændringer af den økonomiske model for socialområdet knyttes til såvel styrket visitation som løbende opfølgning.

Styrket visitation skal i kombination med øget økonomisk gennemsigtighed sikre, at den enkelte borger visiteres til det rigtige tilbud første gang – i det omfang, der er det nødvendige vidensgrundlag på visitationstidspunktet.

Selveje Danmark mener,

- at det er afgørende, at eventuelle ændringer af takstmodellem knyttes til den kommende specialeplan på det specialiserede socialområde, såvel som styrket visitation og løbende opfølgning.

SELVEJE DANMARK

- at det er meget problematisk, at Ekspertudvalget foreslår, at kommunernes egne botilbud kan fungere som en reference for taksterne generelt. Takster på tværs af offentlige og ikke-offentlige tilbud dækker ikke sammenlignelige omkostninger.
- at der skal sikres økonomisk gennemsigtighed på tværs af ejerformer. Selveje Danmark foreslår konkret, at de kommunale leverandører af botilbud skal udarbejde et årsregnskab på institutionsniveau, idet man kun gennem årsregnskabet vil få et retvisende billede af den samlede økonomi knyttet til de enkelte tilbud.

Anbefaling 2.6 og 2.7 – revision af magtanvendelsesreglerne

Selveje Danmark noterer sig, at nogle af Ekspertudvalgets konkrete anbefalinger, jf. anbefaling 2.6 og 2.7, er medtaget i lovforslaget om revision af magtanvendelsesreglerne, der blev sendt i høring i februar.

Selveje Danmark henviser til Selveje Danmarks og Dansk Erhvervs fælles høringssvar i henhold de konkrete ændringsforslag.

Selveje Danmark vil dog gerne benytte lejligheden til at bemærke, at vi finder det meget u hensigtsmæssigt, at revisionen af magtanvendelsesreglerne bliver et element i kommunernes ønske om at styre udgifterne på det specialiserede socialområde. Anvendelse af magt og andre indgreb i selvbestemmelsesretten må alene ske for at sikre personens omsorg, værdighed og tryghed eller tilgodese hensynet til fællesskabet på bo- eller dagtilbuddet. Selveje Danmark mener derfor helt grundlæggende ikke, at økonomiske hensyn må eller bør udgøre et væsentligt hensyn i revisionen af magtanvendelsesreglerne, men at faglige og saglige argumenter bør have forrang.

Selveje Danmark mener,

- at det er u hensigtsmæssigt, at revisionen af magtanvendelsesreglerne bliver et element i ønsket om at styre udgifterne på det specialiserede socialområde. Selveje Danmark vil gerne understrege behovet for, at der skabes de nødvendige forudsætninger og rammer for, at magtanvendelsesindgreb ikke sker som erstatning eller på grund af knappe personaleressourcer eller i fraværet af de rette kompetencer på tilbuddene.

SELVEJE DANMARK

Anbefaling 2.8 – bedre styring af krisecenterområdet

Ekspertudvalget anbefaler, at der ses nærmere på styringen af krisecenterområdet, jf. anbefaling 2.8, herunder hvordan man kan understøtte en tryk og i visse tilfælde hurtigere overgang til en selvstændig tilværelse uden vold.

Selveje Danmark vil gerne understrege, at borgere, der tager ophold på et krisecenter, er i en krisesituation med akut behov for hjælp. For at sikre, at det er muligt at fortsætte tilværelsen uden vold, er der en række forhold, der skal være på plads, inden borgeren kan flytte ud. Derfor bør længden på ophold på krisecenter ikke være udgangspunktet for, hvordan udgiftsstigningen begrænses, da det er en kortsigtet løsning. Der bør i højere grad være fokus på faglighed, typer af indsatser på krisecentre og forebyggelse, så vi undgår familier ender i den samme situation igen.

Selveje Danmark mener,

- at udgiftsstigningen på krisecenterområdet skyldes en stigning i antallet af aktører på området og ikke længden eller taksten på opholdet. En udvikling, der i vid udstrækning er sket som konsekvens af, at man på området kan etablere profitdrevne tilbud.
- at have fokus på faglighed, indsatser og forebyggelse på krisecentre, så familier ikke bliver genindskrevet.

Spor 2 - Styrket forebyggelse

Anbefaling 3.1 – øget fleksibilitet

Selveje Danmark mener ligesom Ekspertudvalget, at der ligger et stort potentiale i at investere i forebyggende indsatser på socialområdet. Vi finder det derfor positivt, at Ekspertudvalgets anbefalinger i spor 2 sigter mod at imødegå nogle af de udfordringer, der kan medvirke til, at forebyggende indsatser enten ned- eller bortprioriteres.

I Selveje Danmark er vi enige med Ekspertudvalget i, at der kan være et potentiale i, at kommunerne får mere fleksible rammer for at tilpasse udvalgte forebyggende indsatser efter barnets lov, jf. anbefaling 3.1, men vi er samtidigt bekymrede for, at den øgede fleksibilitet risikerer at skabe store kommunale forskelle i praksis, som i sidste ende kan have negative konsekvenser for børnene og de unges retsstilling

SELVEJE DANMARK

Selveje Danmark mener, at det er afgørende, at der tages højde for, at kommunernes virkelighed skal kunne honorere den øgede fleksibilitet.

Selveje Danmark mener,

- at det er afgørende at sikre sig, at kommunernes virkelighed kan honorere mere fleksible rammer for at tilpasse udvalgte forebyggende indsatser efter barnets lov, jf. anbefaling 3.1.

Anbefaling 3.2 – ungestøtte

Ekspertudvalget anbefaler, jf. anbefaling 3.2, at en nytænkning af området for ungestøtte skal udvide og tydeliggøre den indsatspalette, kommunerne har til rådighed, jf. barnets lov. Som Ekspertudvalget selv fremhæver, er der fortsat betydelige udfordringer på området, der bevirker, at mange børn og unge i udsatte positioner ikke får den støtte i overgangen til voksenlivet, som de har behov for og krav på.

Derfor glæder det Selveje Danmark, at Ekspertudvalget bemærker, at nytænkningen bør have et tværgående fokus på bolig, uddannelse, job og relationer.

Selveje Danmark vil gerne benytte lejligheden til at henvise til Policy Labs anbefalinger om et styrket efterværn (ungestøtte).

Selveje Danmark mener,

- at der er behov for en radikal nytænkning af ungestøtten for at sikre, at flere unge får den støtte, de har brug for og ret til i overgangen til voksenlivet.

Anbefaling 3.3 – etablering af resultatbetalingsfond

Selveje Danmark støtter op om Ekspertudvalgets anbefaling om, at der på forsøgsbasis etableres en resultatbetalingsfond, jf. anbefaling 3.3, men hæfter sig samtidigt ved, at det vil være en forudsætning for forsøget, at det er udgiftsneutralt for den samlede offentlige økonomi. Selveje Danmark finder det helt afgørende, at udgiftsneutralt i denne forstand ses i et langsigtet investeringsperspektiv.

Selveje Danmark mener,

- at det bør ses i et langsigtet investeringsperspektiv, såfremt en forsøgsordning med at etablere en resultatbetalingsfond skal være udgiftsneutral.

SELVEJE DANMARK

Spør 3 - Fokus på kerneopgaven

Anbefaling 4.1 – regelforenkling i sagsbehandling

Selveje Danmark bakker op om behovet for regelforenklinger i sagsbehandlingen, jf. anbefaling 4.1., i forhold til tildeling af ydelser om borgerstyret personlig assistance (BPA), tabt arbejdsfortjeneste og hjælpemidler.

Ekspertudvalget præciserer, at ordningerne i dag indebærer ”væsentlig administration og mange klagesager, uden at det står klart, om borgerne herved stilles værre eller bedre.” Fra tal i rapporten fremgår det, at ca. 45 procent af de påklagede sager om tabt arbejdsfortjeneste og tildeling af BPA i dag omgøres af Ankestyrelsen.

Selveje Danmark er bekendt med, at Social- og Boligministeriet sammen med Dansk Erhverv, Handicapbranchen Danmark, FOA og KL har indgået i en arbejdsgruppe under Social- og Boligministeriet, som har til formål at udvikle en national takstmodel, der skal danne rammen om en ensartet administration af den økonomiske udmåling af lønelementer og administrationshonorar i BPA-ordningen.

Selveje Danmark mener,

- at der kan være et stort potentiale i af forenkle ordningerne, men vil samtidig gerne understrege, at en mulig forestående regelforenkling af sagsbehandlingen på området ikke må indskrænke borgernes grundlæggende rettigheder.
- at det igangværende arbejde i den nedsatte arbejdsgruppe under Social- og Boligministeriet omkring en national takstmodel indtænkes i et muligt kommende arbejde omkring regelforenkling i sagsbehandling af BPA.

Anbefaling 4.2 – revision af socialtilsynet

Selveje Danmark støtter op om nødvendigheden af at se på Socialtilsynets rolle som årsag til, at udgifterne på det specialiserede socialområde drives op, jf. anbefaling 4.2.

Det er dog væsentligt, at tilsynet ikke simplificeres til bestået/ikke bestået. Det vil sænke den overordnede kvalitet, fordi der er en risiko for, at nogle leverandører vil gå efter lavmålet. Opdelingen risikerer også at påvirke tilsynets læringsperspektiv, fordi tilbuddene ikke har noget at arbejde sig hen i mod, ikke kan se progression mv.

I løbet af 2023 har Selveje Danmark lavet en medlemsundersøgelse og sammen med Dansk Erhverv afholdt en temadag for 150 deltagere om, hvordan man forbedrer tilsyn. Viden derfra ligger blandt andet til grund for nedenstående bemærkninger.

SELVEJE DANMARK

Selveje Danmark anbefaler, at kvalitetsmodellen udvikles og målrettes de forskellige typer af tilbud, der er underlagt socialtilsynet. Ligesom man med fordel kan lave en model, hvor tilbuddet kan få et 'light-tilsyn' eller springe et års tilsyn over, såfremt tilsynet vurderer det.

På efterspørgsel fra Ekspertudvalget har Statens Analyser og Implementering (SAI) i efteråret lavet en analyse af tilsyn med sociale tilbud. Analysen peger på en række forhold, der bidrager til at øge udgiftsniveauet og derved også den generelle udgiftsvækst på socialområdet. SAI's analyse peger på, at modsatrettede reaktioner og anbefalinger fra tilsyn er udgiftsdrivende. Det skyldes, at de sociale tilbud bruger tid på at afklare med to tilsynsmyndigheder og/eller få omgjort ændringer, som de har fået foretaget som følge af et tidligere tilsynsforløb. SAI's analyse konkluderer dog, at fordi få tilbud (ni procent) oplever denne udfordring, så ligger der kun mulighed for en lille besparelse her.

Selveje Danmark vil anbefale at være varsom med den konklusion. Selveje Danmark er bekendt med, at de modsatrettede reaktioner og anbefalinger kan have meget store økonomiske konsekvenser for tilbuddene. Ifølge Ekspertudvalget skyldes de modsatrettede krav ikke lovgivning, men snarere tolkninger og forskellig faglighed. Derfor bør regeringen nedsætte en tværministeriel arbejdsgruppe, der kan udpege modsætningerne og komme med forslag til, hvordan de forskellige anbefalinger skal vægtes. Ved at sætte ind overfor modsatrettede krav understøtter man samtidig tilsynets formål med at understøtte kvalitet og læring.

Alle ovenstående elementer kræver, at de tilsynsførende har de rette kompetencer og viden til at kunne foretage dialogorienterede og faglige tilsynsbesøg. Derfor anbefaler Selveje Danmark, at man afsætter flere ressourcer til opkvalificering af tilsynsførende samt en bedre koordinering på tværs af socialtilsynene, så der sikres en ensartet praksis på tværs af kommunegrænser.

Selveje Danmark mener,

- at det vil kunne sænke kvaliteten på tilbuddene, hvis tilsynet simplificeres til bestået/ikke bestået.
- at kvalitetsmodellen skal udvikles og målrettes de forskellige typer af tilbud, der er underlagt socialtilsynet. Ligesom man med fordel kan udvikle et 'light-tilsyn' eller lade tilbuddet springe et års tilsyn over, såfremt tilsynet vurderer det.
- at regeringen bør nedsætte en arbejdsgruppe, der kan udpege modsatrettede anbefalinger og krav fra socialtilsynet og komme med forslag til, hvordan de forskellige anbefalinger skal vægtes.

SELVEJE DANMARK

- at der bør afsættes flere ressourcer til opkvalificering af tilsynsførende samt en bedre koordinering på tværs af socialtilsynene, så der sikres en ensartet praksis på tværs af kommunegrænser.

Spør 4 - Fokus på en virksom socialpolitik

Anbefaling 5.1, 5.2 og 5.3 – forskningsstrategi og data- og digitaliseringsstrategi

Selveje Danmark bakker op om behovet for en ny og sammenhængende forskningsstrategi på socialområdet samt en styrket formidling og anvendelse af viden i praksis, jf. anbefaling 5.1 og 5.3.

Den nødvendige viden kommer ikke af sig selv, men må gradvis opbygges. Derfor er Ekspertudvalgets anbefaling om uddeling af fem til ti ph.d.-stipendier helt central. De ph.d.-stipendier vil sikre, at vi om en fem-seks år vil kunne drøfte det specialiserede socialområde på et helt andet veloplyst grundlag.

Selveje Danmark finder det samtidig helt nødvendigt med en ny data- og digitaliseringsstrategi, jf. anbefaling 5.2, som kan sikre et bedre vidensgrundlag til at understøtte indsatsen til borgeren, men også en bedre prioritering og styring på socialområdet. Som Ekspertudvalget selv bemærker, skal dette behov også ses ”i sammenhæng med de udfordringer, som Ekspertudvalget er stødt på i forhold til fx at identificere årsagerne til, at udgifterne på socialområdet vokser.”

Selveje Danmark mener,

- at det er helt afgørende, at kommende omstruktureringer og –prioriteringer af socialområdet tager afsæt i et solidt videns- og datagrundlag. Derfor bakker Selveje Danmark op om Ekspertudvalgets forslag om en kommende forskningsstrategi og data- og digitaliseringsstrategi, herunder en styrket formidling og anvendelse i praksis.
- at en kommende forsknings- og data- og digitaliseringsstrategi med fordel kan have et selvstændigt fokus på prisgennemsigtighed, takster og takstberegning. Tilsvarende bør to til tre ph.d.-stipendier knyttes til økonomiske forskningsenheder således, at vi får skabt forskningsbaseret viden om økonomien på socialområdet.
- at et kommende strategiarbejde skal inddrage aktører fra praksisområdet, som vil kunne understøtte arbejdet med at ”oversætte” eksisterende og ny forskning og kvalificere koblingen mellem praksis og forskning.

SELVEJE DANMARK

Spør 5 - Progression og livskvalitet for borgeren

Anbefaling 6.1 – recovery-orienteret rehabilitering

Selveje Danmark støtter op om Ekspertudvalgets anbefaling om den fortsatte omstilling mod principperne i den socialfaglige tilgang recovery-orienteret rehabilitering på det samlede voksenalområde, jf. anbefaling 6.1.

Ekspertudvalget foreslår, at omstillingen fortsættes og løbende udbredes til hele voksenalområdet. Selveje Danmark bakker op om Ekspertudvalgets forslag, men undrer sig over, at Ekspertudvalget ikke foreslår, at omstillingen også løbende bør udbredes til det socialpsykiatriske børne- og ungeområde. Som Ekspertudvalget indledningsvist præciserer, består målgrupperne på det sociale område af børn, unge og voksne med forskellige støttebehov.

Selveje Danmark mener,

- at omstillingen mod recovery-orienteret rehabilitering bør fortsætte og løbende udbredes til hele det socialpsykiatriske område – både voksenområdet og børne- og ungeområdet.

Selveje Danmark står naturligvis til rådighed, hvis høringssvaret giver anledning til spørgsmål.

Med venlig hilsen

Jon Krog, branchedirektør, Selveje Danmark